

Lidské potřeby v ošetřovatelství

Jak poznat, co pacient potřebuje —
a jak určit priority péče

1. Ročník

Mgr. Dagmar Maršálková

TĚLO

BEZPEČÍ

VZTAHY

DŮSTOJNOST

Pacient je člověk s jedinečnými potřebami.

Alternativní text: /mnt/data/generated_image_387575B8A6BD_01.png

❖ každý člověk má určité **potřeby** – **vyplývají buď z nedostatku nebo z přebytku něčeho**

❖ **cílem lidského snažení je uspokojování potřeb**

❖ **neuspokojení potřeb** = neklid, strach, pocity ohrožení, narušení jednotky organismu

❖ **nutnost uspokojit potřeby je naléhavá i pro nemocné** – jejich uspokojování **je** pro ně **obtížnější** než pro lidi zdravé

POTŘEBY (z psychologie) = **vlastnosti** organismu, které mu dávají **podnět k vyhledávání podmínek nezbytných k životu a vyhýbání se podmínkám, které by ho poškodily.**

1. Základní (primární potřeby, biologické) = vrozené

- potřeba kyslíku, potravy, spánku, vyprazdňování
- potřeba ochrany před nebezpečím
- potřeba pohybu a odpočinku
- zachování rodu
- sexuální potřeba

a) tělesné

- vzduch
- světlo
- teplo
- potrava
- voda
- spánek
- pohyb
- odpočinek
- bezpečí

2. Druhotné (sekundární potřeby, výjimečné) = vývojově mladší, získané během života

- např. potřeba klidu a pohody
- životní jistoty
- potřeba sebeúcty
- potřeba poznávat
- být uznáván, respektován, pochopen
- potřeba mít někoho rád
- uplatnit se ve společnosti

b) psychické

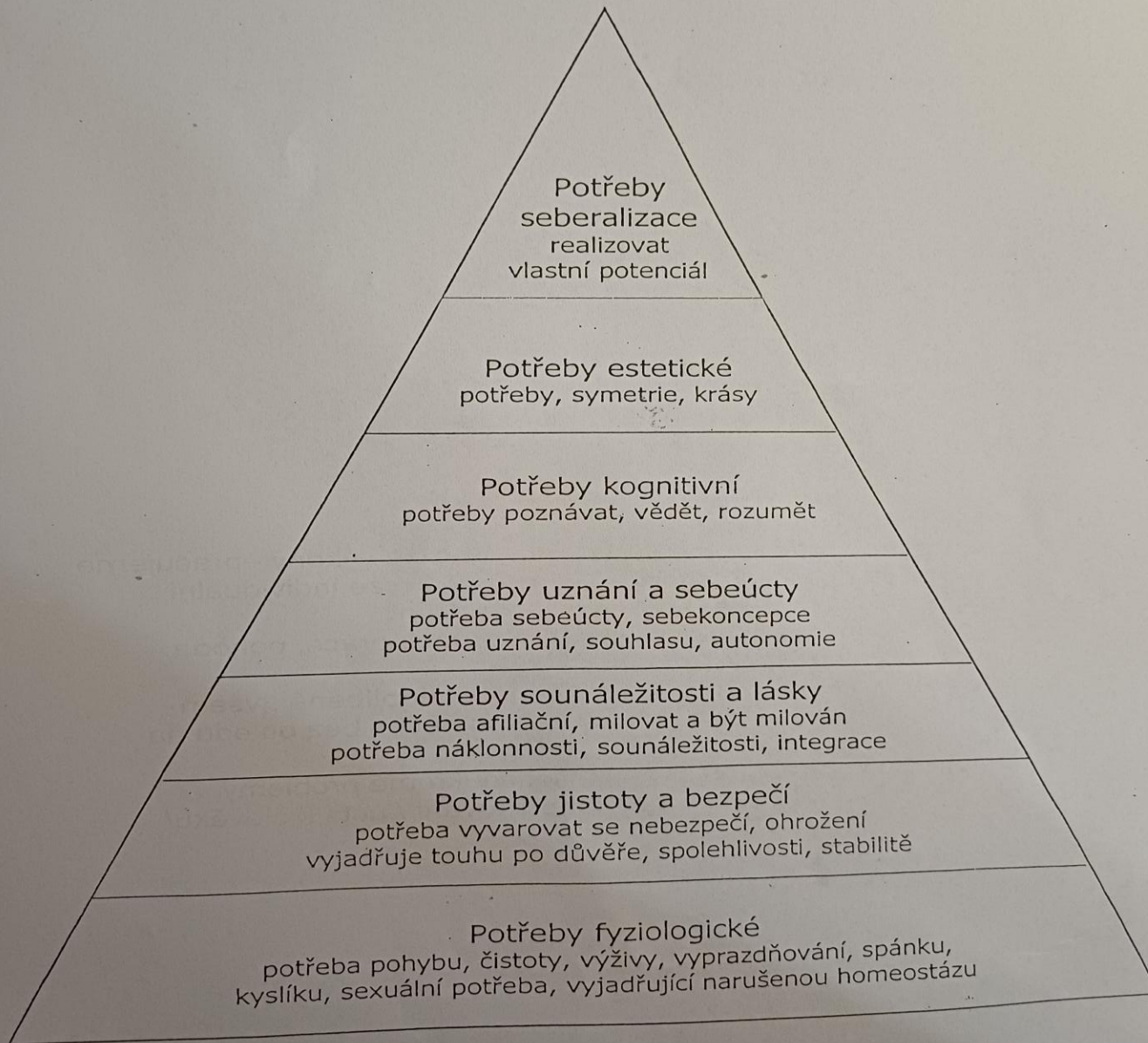
- podněty
- nové dojmy
- jistota

c) sociální, společensko-kulturní

- přísun informací
- seberealizace
- kontakt s okolím
- láska
- štěstí
- zábava
- estetické potřeby

Maslowova hierarchie potřeb

(upraveno podle Atkinsonová, Atkinson, Smith, Bem: PSYCHOLOGIE,
Viktoria Publishing, Praha 1995)

Naše potřeby se neustále
opakují (**cykličnost**),
**naplnění jedné je počátkem
druhé**

uspokojení potřeb:

a) zcela – úplně

b) částečně

Kdo byl Abraham Maslow?

Psycholog, jehož teorie pomáhá přemýšlet o tom, které potřeby jsou v dané chvíli nejdůležitější.

Abraham Maslow

* 01. dubna 1908

† 08. června 1970

Abraham Harold Maslow byl americký psycholog, jeden ze zakladatelů humanistického proudu v psychologii, 10. nejcitovanější psycholog ve 20. století.

(Wikicitáty)

01

Zajímal se o lidskou motivaci

Co člověka vede k jednání a jak souvisí jeho chování s naplňováním potřeb.

02

Rok 1943

V práci „A Theory of Human Motivation“ popsal hierarchii lidských potřeb.

03

Pro ošetřovatelství

Model pomáhá uspořádat potřeby a uvažovat o prioritách; není to pevné pořadí, které platí stejně pro každého.

„Člověk může být, tím čím má být, teprve až tehdy, když jsou uspokojeny jeho základní potřeby“

Pacient není jen diagnóza

Potřeby se mohou měnit a často existují současně — i když řešíme akutní zdravotní problém.

- 1 Co pacienta právě nejvíc trápí?
- 2 Co zvládne sám a s čím potřebuje pomoc?
- 3 Čeho se obává a co mu přináší jistotu?
- 4 Kdo nebo co je pro něj důležité?

Spirituální potřeby

Víra, smysl života, naděje nebo možnost duchovního vyjádření mohou být pro pacienta důležité. V klasické pětistupňové Maslowově pyramidě netvoří samostatný stupeň, v holistické péči je však nezanedbáváme.

Podstatné potřeby nemocného

- u nemocných lidí se základní potřeby prolínají a vzájemně podmiňují
- **stěžejní** potřebou je být co nejdříve **zbaven nepříjemných příznaků, které nemoc přináší**, a být dobře léčen a pečlivě ošetřován (podíl sestry na uspokojování potřeb)
- potřeba získat nemocného ke **spolupráci** (práce zdravotníků + **aktivní přístup nemocného**, volní úsilí = úspěch léčení)

Nemocný potřebuje zejména:

- být **laskavě přijat** a mít možnost **získat důvěru ve zdravotnický personál**
- ležet v pohodlném, **čistém lůžku** (upraveném dle jeho stavu)
- být stále **čistý, upravený**, mít k dispozici vše potřebné k hygienické péči
- být **chráněn před nákazami**
- **přijímat stravu** úměrnou svému onemocnění
- mít zajištěné **vhodné ovzduší** a naučit se správně **ovládat dýchání**
- pravidelně se **vyprazdňovat**
- dostatečně se **vyspat**
- být **zbaven bolesti** nebo pociťovat její zlepšení

Dále potřebuje:

- získat dostatečné a srozumitelné **informace** o svém zdravotním stavu a průběhu léčby
- být **důkladně, šetrně vyšetřen**
- být **léčen** co nejúčelněji a nejúčinněji
- **dostávat včas dávky léků** v ordinované formě
- být **v kontaktu s rodinou nebo známými.**

Proč potřeby pacienta sledujeme? „PROCES“

Rozpoznání potřeb je základem kvalitní a individualizované ošetrovatelské péče.

1

Rozpoznat

Zjistit, co pacient potřebuje, co ho trápí a co je pro něj důležité.

2

Uspokojit

Poskytnout pomoc s ohledem na zdravotní stav, soběstačnost a přání pacienta.

3

Vyhodnotit

Ověřit, zda péče přinesla úlevu a zda se potřeby pacienta nezměnily.

Důležité

Každý pacient/klient (P/K) je jedinečný. Potřeby proto neposuzujeme pouze podle diagnózy, ale i podle jeho aktuálního stavu (příznaky), životní situace a individuálních preferencí.

Jaké potřeby v ošetrovatelství sledujeme? Doplňte 😊

1

Fyziologické

Dýchání, příjem potravy a tekutin, vylučování, spánek a odpočinek, hygiena, tělesná teplota.

2

Bezpečnostní

Ochrana před úrazy a infekcemi, psychická jistota, stabilita a předvídatelnost.

3

Sociální

Láska a sounáležitost, komunikace, kontakt s rodinou a přáteli.

4

Psychologické

Sebeúcta a respekt, pocit vlastní hodnoty a uznání, možnost osobního rozvoje.

5

Spirituální

Smysl života a víra, možnost duchovního vyjádření, naděje a hledání smíření.

Jak se potřeby promítají do péče?

Všímejte si nejen toho, co pacient potřebuje, ale i toho, co může **zvládnout sám**.

1	FYZIOLOGICKÉ	Sledujeme dýchání, bolest, výživu a příjem tekutin, vyprazdňování, hygienu a odpočinek.
2	BEZPEČÍ	Předcházíme pádům a infekcím, dbáme na soukromí, vysvětlujeme postupy a zajišťujeme důvěru.
3	SOCIÁLNÍ	Podporujeme komunikaci a kontakt s blízkými; všímáme si osamělosti a potřeby sounáležitosti.
4	SEBEÚCTA	Jednáme s respektem, chráníme důstojnost, zapojujeme pacienta do rozhodování a podporujeme soběstačnost.
5	SEBEREALIZACE	Podporujeme individuální cíle, oblíbené činnosti, rehabilitaci a to, co dává pacientovu životu smysl.

Při akutním ohrožení zdraví vždy nejprve vyhodnot' stav a jednej podle naléhavosti a svých kompetencí.

Kazuistika: Co řešíme jako první?

Zkuste zdůvodnit pořadí kroků. Nejde jen o pojmenování potřeby, ale o její naléhavost.

SITUACE

Paní Dvořáková, 74 let, je druhý den po operaci. Říká, že se jí hůř dýchá, je bledá a má obavy. Zvoněk má mimo dosah a ráda by zavolala dceři.

Otázka pro dvojici

Kterou potřebu musíš zohlednit nejdříve a proč?

Doporučený postup

- 1 Zhodnotit dýchání a celkový stav; bez odkladu přivolat pomoc / všeobecnou sestru podle kompetencí.
- 2 Zajistit bezpečí, zůstat s pacientkou a dát zvonek na dosah, pokud je to možné.
- 3 Vysvětlit, co se děje, mluvit klidně a podpořit pocit jistoty.
- 4 Po řešení akutního stavu se věnovat dalším potřebám, včetně kontaktu s dcerou.

Priorita se řídí naléhavostí stavu — pyramida je pomůcka, ne náhrada klinického úsudku.

Ověř si, co už umíš

Zkus odpovědět vlastními slovy nebo ve dvojici.

1

Vyjmenuj pět úrovní Maslowovy pyramidy od základny k vrcholu.

2

Proč je důležité sledovat potřeby pacienta individuálně?

3

Které potřeby kromě fyziologických mohou být důležité pro pocit jistoty a kvalitu života?
Co potřebuje nemocný – hospitalizovaný pacient?

Zapamatuj si

Nejprve zhodnot' naléhavost a bezpečí. Poté plánuj péči tak, aby respektovala i další potřeby, důstojnost a přání pacienta.

Zdroje a doporučené čtení

Podklady pro výuku; webové zdroje ověřeny 10. 10. 2026.

1. Dodaný studijní materiál

ČÍKOVÁ, Z. a kolektiv. Ošetřovatelství pro 1. ročník, GRADA Publishing 2025, ISBN [978-80-271-5683.2.](#)

2. OpenStax — Fundamentals of Nursing, 4.2 Models of Health

Vysvětlení Maslowovy hierarchie a využití v ošetřovatelství.

<https://openstax.org/books/fundamentals-nursing/pages/4-2-models-of-health>

3. OpenStax — Fundamentals of Nursing, 6.2 Foundations for Providing Person-Centered Care

Individualizovaná péče a využití hierarchie při určování priorit.

<https://openstax.org/books/fundamentals-nursing/pages/6-2-foundations-for-providing-person-centered-care>

4. PBS — A Science Odyssey: People & Discoveries — Abraham Maslow

Stručný životopis psychologa (1908–1970).

<https://www.pbs.org/wgbh/aso/databank/entries/bhmasl.html>

5. NCBI Bookshelf — Nursing Management and Professional Concepts: Prioritization

Příklad využití hierarchie potřeb při určování priorit péče.

<https://www.ncbi.nlm.nih.gov/books/NBK610461/>

Poznámka: Maslowova pyramida je orientační model. Potřeby se mohou prolínat; v akutní situaci rozhoduje klinické zhodnocení a bezpečný postup.